

Ressenya
Stéphanie Mateu, *Intimisme et identité dans l'oeuvre picturale de Rusiñol i Prats, peintre catalan (1861-1931)*. Montpellier/Barcelona 2015

Héloïse Elisabeth Marie-Vincent Ghislaine Ducatteau

Universidade de Aveiro
h.ducatteau@ua.pt

Fecha de recepció: 20/03/2021   Fecha de evaluació: 02/04/2021
Fecha de aceptació: 02/06/2021

El monogràfic és el resultat d'una tesi entre la Universitat de Paul Valéry Montpellier i la Universitat de Barcelona, sota la direcció de Catherine Berthet-Cahuzac i Jordi Casassas i Ymbert. Transdisciplinari, combina història social, política, artística, semiologia i semiocrítica. De fet, tal com l'autora assenyala en la seva introducció, l'objectiu és analitzar l'obra de Rusiñol i Prats concebent-la com a resultat d'un subjecte transindividual per utilitzar la terminologia de Lucien Goldmann.

En la primera part, l'autor recorre el procés històric de catalanització del segle VIII centrant-se en el concepte de memòria col·lectiva. El segle XII va ser un període fonamental quan Catalunya va entrar al Regne d'Espanya a través del matrimoni de Petronil·la d'Aragó amb Ramon Berenguer IV. No obstant això, se li dona una certa autonomia, per la creació de la bandera *quadribarrada* i noves institucions: *Usatges*, *Corts* i *Consells*. Posteriorment, aquests nous privilegis se li van endur el Decret de la Nova *Planta* i el final de la guerra de successió. La data de l'11 de novembre de 1794 es coneix com a Diada i és reconeguda com a festa nacional. Al segle XIX, la creixent industrialització de Catalunya, especialment en el sector tèxtil, va contribuir al distanciament de la resta d'Espanya. El 1833 sorgeix l'anomenada *Renaixença* amb la publicació de l'oda *La pàtria* de Carles Bonaventura Arbaus a la revista *El Vapor*. Després d'aquestes consideracions sobre la història catalana, a partir de la pàgina 79, l'autor se centra en la pintura, destacant les tensions que tant van cristal·litzar durant l'exposició de Belles Arts de Madrid el 1892. Durant aquest acte, les obres catalanes no són benvingudes, ja que no encaixen en els cànons de l'academicisme. Al contrari, cedeixen a la influència francesa i modernista. Els modernistes adopten Europa com a referent i receptor. A la *Vanguardia* es publiquen les notes de viatge de SR. Aquest últim també els va emetre a l'*Hipòdrom Còmic* i als 20 anys, el 1881, es va

fer càrrec de la gestió de la famosa revista modernista *L'Avenç*. *Pèl di Ploma* és una altra revista en la qual publica principalment històries. Intel·lectuals i artistes com Rusiñol es dediquen a la recuperació de la memòria a través de múltiples referents comuns i centrals de la catalanitat. Per exemple, l'*avi pagès* que encarna l'*avi camperol*, el benestar casolana i els conceptes de *seny* 'saviesa' i 'agressivitat' que subratllen la recerca de l'autenticitat.

La segona part de la tesi està íntegrament dedicada a l'artista: a la seva formació a l'*Associació de Catalana Excursions* o a l'*Ateneu Barcelona*, referència a la seva inscripció estilística a l'Escola d'Olot - un altre lloc d'aprenentatge, excursions al Taga, a Sant Joan de les Abadesses i Ripoll, i al castell de Centelles que juguen un paper innegablement crucial en la seva pintura. El 1888, a l'Exposició Universal, la seva reputació va créixer gràcies a la seva participació en l'exposició col·lectiva a la *Sala Parès de Barcelona*. L'artista es nega a oferir un art consensuat i estètic per a una burgesia materialista i pragmàtica. És per això que va decidir no unir-se al *Cercle Artístic de Sant Lluç*, un grup fundat el 1893 i format per artistes ansiosos de tornar a un rigor religiós. El 1889 se'n va anar a París, un lloc d'inspiració impressionista que li va donar l'oportunitat de mantenir les seves amistats amb Picasso, Utrillo, ... etc. i coneix Ramon Canudas que morirà a la Ciutat de la Llum. Fora de París, també es va quedar a Itàlia i Mallorca fins que va decidir el 1892 comprar una casa de pescadors a Sitges a Catalunya anomenada *Cau Ferrat* ('casa del ferro') on va donar vida a l'Escola Lluminosa amb artistes com Zuloaga, Fontdevila, etc. organitzant vetllades teatrals i pictòriques (vegeu la posada en escena de la *Intrusa* de Maeterlinck). Posteriorment, Rusiñol va començar a allunyar-se gradualment de la catalanitat encarnada per vitalistes i noucentistes i es va apropar al decadentisme. S'adreça més a les classes treballadores que a les intel·lectuals, com ho demostra *Poble Gris*, una obra literària en prosa de 1902 que la situa en la seva nova tendència. Entre les altres obres literàries se cita *L'auca del Senyor Esteve*, una novel·la autobiogràfica que revela la seva relació amb la societat i, d'altra banda, recorda la relació conflictiva amb la seva família d'industrials quan pretenia emprendre una carrera artística.

La tercera part se centra en la noció d'intimitat que introdueix l'autor a través d'una primera definició lingüística. El terme originalment es referia només a les relacions interpersonals, i després el seu significat s'estenia a una sola persona o cosa. En la pintura de SR, la intimitat es reflecteix en la representació d'espais interiors com el de la cuina amb àmfores, pa, vi i brocs (cf. *El pati blau* [1891-1892] i *Una reprimenda/Interior*). Una contrapart del primer concepte s'atribueix a l'obra de SR, la de *extime*, forjada per Albert Thibaudet com a antònim: l'íntim també es revela en la representació d'altres persones. Un exemple és *El bohemí*, on es reconeix la figura d'Erik Satie. O a *Miquel Utrillo i Suzanne Valadon a París* on es representa la seva addicció a la morfina.

Per concloure, el monogràfic ofereix un panorama de pintor model de catalanitat posant en primer pla la seva extensa xarxa artística. No obstant això, segueix sent perfectible en diversos nivells. En primer lloc,

observem la manca d'una cronologia al final que resumeixi les dates clau de la vida de l'artista, el context sociocultural i les exposicions post-mortem. A més, l'absència en el llibre de reproduccions de les pintures de l'artista és lamentable encara que s'hagi d'atribuir a raons d'espai i qualitat. I encara ho és més, ja que les obres encara gaudeixen de poca notorietat en el món francòfon. Tres de les obres de SR pertanyen al Museu d'Orsay i, tanmateix, només un simposi titulat *Santiago Rusiñol et son temps* es va celebrar a França a la Universitat de París 4-Sorbonne el 1993. Fins ara no s'ha organitzat cap exhibició fora d'Espanya. No s'expliquen els motius de la baixa acollida a l'estranger, ja siguin estilístics o geopolítics. Finalment, convé oferir una versió traduïda del treball de doctorat per a aquells que pertanyen a l'àmbit acadèmic o museístic i no tinguin prou coneixements en francès, castellà o català.